

FOLK OG LAND

Nr. 23 - 4. årg.

Lørdag 25. Juni 1955

Løssalg 50 øre

La oss alle huske æresgaven til Karl Holter

.....

Selv de høyeste
drømmer over sky-
ene er av liten
værd, hvis de ikke
fører til handling.

Fridtjof Nansen

.....

**VÅRT FOLK
TIL GJEN-
OPPFRISKING**

Trist men sant: Tyskerne
nærmest spaserte inn i vårt
land den 9. april 1940. Vårt
nøytralitetsvern var ikke på
plass slik som 1914—1918.

*

Da var det godt å ha NS å
skylde på, omtrent som da
Nero under Roms brann be-
skyldte de kristne for å ha på-
satt brannen.

*

Hvem hadde ansvaret for at
det ikke ble mobilisert i tide?
Tross utallige rettssaker et-
ter krigen, rettssaker som har
kostet folk og stat svære mil-
lionbeløp, er fremdeles ikke
skylden for de begåtte for-

Medarbeidar i det evige skaparverket

Tore Bergstøl høgtida 70-årsdagen sin på tømmerlasset!

det husbunad og innreiding
til i alle husa. Den måtte eg
gjera i ledige stunder. Pengar
til kjøp kunne eg ikkje skaf-
fa, for skogen var uthoggen
og tidene gjekk berre ned og
ned.

— Har du meir skriftleg ar-
beid under hand?

— Ja, det er ikkje fritt. For
tida har eg slege meg ned i
heimbygda nokre månader,
for å gjera fortgang med ei
bygdebok eg held på med om
Vigmostad. Dessutan har eg
skrive ei gardssoge om
Skjønne i Nore, frå 1500-talet
og fram til idag. Det er Olaf
Sørli som kostar utgjevinga
av denne boka, han som no
sit med garden, gift med Gu-
rid Skjønne.

— Olav og Gurid Sørli,
det høyrdest so kjent ut.

— Det er gilde folk, dei les
«Folk og Land». Og to gilde
barn har del, Lars, som er i
20-åra, og Olaug, som er 17—
18 somrar.

— Skjønneboka er ikkje
berre ei ætteliste?

— Anei, eg har skrive om
alle ting som skomisk og
kulturelt høyrer inn under
garden. Dette bokarbeidet er
noko av det mest verdfulle eg
har gjort. Eg har skrive

Fra gården Straume i Numedal. Ein ser her 5-6 av husa, men
alt i alt har Tore Bergstøl 30, når setrar og skogshytter vert rekna
med. Det er skikk og bruk i dalen å ha godt husvære!

HAMARBISPEN

dr. theol. Kristian Schjelderup

Noen utførlig presentasjon er ikke nødvendig når det
gjelder Hamar-bispen. Han er vår mest interessante og vidt-
omfavnende religiøse forkynner, han er en skarp og frodig
vitenskapsmann, han er et av de få mennesker i dagens
Norge som i sitt liv og virke har greidd å virkeliggjøre det
beste i det nittende århundres humanisme, han er en mann
i stadig søken mot større klarhet og større sannhetsfylde, og
han er et godt menneske.

Det har bestandig stått et friskt vær omkring Schjelderup,
hans meninger har ofte egget til motsigelse og strid. Det er
stadig noe uferdig — noe underveis — ved ham, som det er
over alle tindrende våkne og søkende mennesker. Det å bli

Mange forfattere kan best
karakteriseres ved å si at de
var tidlig modne og tidlig
gamle. Det passer bare ikke
på Karl Holter. Han brukte
tid for å komme i gang, men
så er han heller ikke på langt
nær utskrevet, selv om han 30.
juni runder de 70. Måtte
æresgaven bli så pass at det
levnet ham nye arbeidsmu-
ligheter. Har dette adresse til
deg? Tiden er knapp, men
det greier seg hvis du er en
handlingens mann. Send ditt
bidrag til innsamlingskomi-
teens formann Egil Hoel, Eke-
bergveien 19, Oslo, eller til
bankgiro 821/163.

.....

I politikken må
sannheten vente
til man får bruk
for den.

Bjørnstjerne Bjørnson

.....

**Heime
og ute**

— Hallvard Eika ble formann i
Norges Bondelag etter Rømer
Sandberg.

— Han er landbrukskandidat,
38 år, og bonde i Bø i Telemark.

— 96 fikk S.t.f. til artium, der-
av 59 på reallinjen.

skyldte de kristne for å ha påsatt brannen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Hvem hadde ansvaret for at det ikke ble mobilisert i tide? Tross utallige rettssaker etter krigen, rettssaker som har kostet folk og stat svære millionbeløp, er fremdeles ikke skylden for de begåtte forsettelses i 1940 blitt rettslig belyst. Er det noen som innbiller seg at våre sønner vil la seg bløffe av løgnen om NS?

*

Det var England som først brøt Norges nøytralitet.

*

England har selv åpent erkjent dette.

*

England åpnet derved veien for Terbovens ankomst til Norge. Dette blir det ikke lett å glemme.

*

Deretter begynte giftbekkene fra vestmaktens propogandasentraler å piple inn i den norske folkesjel. NS var skyteskiven, enda NS var et utpreget norsk parti.

*

Mange mulige og umulige ordrer ble sendt til oss fra London. Er det allerede glemt?

*

Men propagandaen gjorde sin virkning. Mange sinn ble formørket. NS fikk skylden for alt som galt var.

*

Hvor var norsk rettskaffenhet og hederlighet å finne i maidagene 1945?

Hvem har ansvaret for at Norge tappes for uhørte avgifter til utenlandske filmselskaper?

Den kjende ungdomsuppsedaren Tore Bergstøl har livt det meste av tida si i Numedal, han var 32 år då han kom, og no er han ein mann på 70. Det er som alle veit ein stor og gild ungdomsflokk, dei fleste frå bygdene i Buskerud, som har fått sin andeleg og nasjonale støyping hjå Bergstøl på Numedal fylkesskule, der han fyrst var andrelærer og seinare styrar fram til 1943. Då var han utsliten som lærar, seier Bergstøl um seg sjøl. Utsliten var han nâme nær ikkje, det stikk ein sterk Bjørnsonnatur i den gode Bergstøl, han er som ein diktar i all si gjerning, og då vart skulestova til slutt for trong for hans mektige arbeidshug og vilje til meire beinveges innsats i daglegliv og samfundsliv. Difor vart han bonde og kommunalpolitkar. Elles hadde han i 1919 vore burte i folkeminne-gransking, og dreiv med det om somrane. Norsk Folkeminnelag har sendt ut to av samlingane

Sprek kar 70-åringen! Når føret er godt er han å finne i skogen!

hans, Atterljom I og II, og ei tridje samling kjem om ikkje lenge.

Me har bedt Bergstøl fortelja litt om sitt yrke som bonde.

— Kjøpte alt i 1926 garden Straume i Nore. Då fekk eg eigen grunn å stå på. Elles var eg bonde av opphav, og all min dag bonde i hått og lengsel. Kjøpesumen var 46 000. Av det hadde eg ikkje meir enn 3500, so vidt det var til omkostningane. Men det gjekk jamt framover. Garden min er bygd på den eldgamle måten med ei mengd av større og mindre hus. Eg har omlag 30 når eg reknar med setrar og skogshytter. Dei var alle meir eller mindre forfalne. Det kosta meg difor mykje arbeid å få skikk på alt sammen. Taktekkning og mykje vøling trongst. Dessutan måtte eg ha mykje reidskap for å driva garden. Alt dette måtte eg greida med sjøl. Vogner, kjerrer og sledar av alle slag, fullt utstyr til to hestar. Og så skulle

Forts. side 4

Hvis det skal komme noe godt ut av det må alle tåle avvikende meninger. Først da kan brorskap og tillit bevares tvers gjennom forskjellig syn.

K R O N E R
10
K O S T E R
F O L K o g L A N D
resten av året

— Skjønneboka er ikkje berre ei ætteliste?

— Anei, eg har skrivne om alle ting som økonomisk og kulturelt høyrer inn under garden. Dette bokarbeidet er noko av det mest verdfulle eg har sysla med. Eg har skrivne um garden «innetter og utetter», millom anna på grunnlag av 300 gamle brev som ligg på Skjønne.

— Korleis ser du på ungdomsskulen i dag?

— Eg trur helst at den er ferdig med si oppgåve. Dei fyrste skular som vart reist, dei samla den mest evnerike og interesserte ungdomen, og søknaden var så stor at dei kunne velja ut dei eldste og mest evnerike. Men etterkvart som det kom fleire og fleire skular, så måtte aldersgrensa setjast ned

— Om det er det, som er 20-åra, og Olaug, som er 17—18 somrar.

— Det har bestandig stått et friskt vær omkring Schjelderup, hans meninger har ofte egget til motsigelse og strid. Det er stadig noe uferdig — noe underveis — ved ham, som det er over alle tindrende våkne og søkende mennesker. Det å bli storartet og avsluttet byr sikkert hans natur herlig imot.

Forts. side 4

JOHN TH. HAUGEN

fra Tingvoll på Møre er død

Haugen var en merkelig allsidig mann. Han var sterkt teknisk interessert og satt inne med allsidige kunnskaper på dette område. Jord og skog opptok ham sterkt de senere år, og han omfattet sin gård med stor hengivenhet og ærbødighet. Han så i gården et slektens samlingsmerke, et sikkert ankerfeste i vanskelige perioder og et sted hvor skapertrang kunne få fri utfoldelse.

Men Haugen var mye mer enn denne praktiske næringslivets mann. Først og fremst var han sannhetssøker. Han gikk aldri på akkord med sannheten. Frisk og kampglad søkte han til bunns i alle uklare forhold og gikk heller selv til bunns enn å oppgi sine prinsipper. Kanskje ble han på dette område misforstått av dem som ikke kjente ham godt nok. Men vi, hans kamerater, satte stor pris på nettopp dette brutale krav om absolutt sannhet og ærlighet i alle forhold. Haugen var også sterkt historisk interessert og satt inne med adskillig viden om folk og land gjennom tidene. Selv var han en ivrig slekts- og bygdehistorieforsker. Han har samlet adskillig stoff som kan bli verdifullt for etterslekten. Men samfunnsspørsmål var nok allikevel det som hadde sterkest grep i ham. Han var sjelden positiv i sin oppfatning, og han var overbevist om at de germanske folk til slutt ville finne fram til fruktbart samarbeide om sine egne livsinteresser.

At Haugen med sin livsinnstilling ble en av NS pionerer er naturlig. Han har vært med og opplevet alle faser til nå. Vår trengselstid så han på som et meget interessant problem, og han var sikker om at stringent vitenskapelig gransking i sin tid vil gi ham og alle rettskafne kamppfeller full æresoppreisning.

Ved Haugens død har samfunnet mistet en god borger, landet en oppofrende sønn, vår bevegelse en sterk støtte og en trofast kamerat.

Hans minne vil alltid være levende blant oss.

Tingvoll, den 12. juni 1955.

P. Grinde.

og ute

— Hallvard Eika ble formann i Norges Bondelag etter Rømer Sandberg.

— Han er landbrukskandidat, 38 år, og bonde i Bø i Telemark.

— 96 fikk S.t.f. til artium, derav 59 på reallinjen.

— Av årets preceterister var fjerdeparten trøndere.

— Fantastisk resultat: Trondheim Katedralskole hadde 10 av dem i en klasse.

— Finnland har utvida flynettet sitt til Enaresjøen.

— Dette er bare 4 timers buss-tur til Karsajok.

— Speiderne har reist Chr. Dons en bauta i Oslo østmark.

— Rom skal arrangere de olympiske sommerleker i 1960.

— Långholmen i Stockholm skal ombygges til et friluftspareadis til 30 mill. kroner.

— Sartres nyeste skuespill er et oppgjør med sensasjonspressen.

— Vest-Tyskland må ut av NATO, hevder Erich Ollenhauer.

— Nehru er foreslått til Nobels fredspris.

— Vi får tyske offiserer på Kolsås.

— Frihetskampen i Algerie går videre.

— Vårt valutaunderskudd blir i år mer enn 350 mill. kroner.

Forts. side 4

Ekstraskatten høsten 1956

Overgangen til «skatt på årets inntekt» vil — etter det lovvedtak Odelstinget har gjort — innebære en sterk økning av skattetrykket siste halvår 1956 for alle som vanligvis betaler sin skatt ved trekk.

Hvem har ansvaret for at vår krone er tørket inn til omkr. 28 øre?

FOLK og LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringelbotn

Det er sannheten som er vår livssak

«Folk og Land» har som sin fornemste oppgave å være med å bygge Norge, gjøre vårt samfunnsliv sunt og sterkt, verne om landets interesser, legge fram fakta om rettssvikerstaten av 1945, tufte alt på det grunnsyn som det er gitt uttrykk for i Grunnloven av 1814, likvide de tilbakevirkende lover, slå ned all kanonisert løgn om de oppofrende kvinner og menn som tok tørn med vårt fallittbo under okkupasjonsårene, undervise våre lovbrøtere om Haagkonvensjonens ABC, medvirke til uavkortet oppklaring av etterkrigstidens store og små justismord, beregne skadevirkningene av rettssvikerens herjinger og Erstatningsdirektoratets inn- dragninger, utskrive nota over statsstjålet gods og gull, reise uopphørlige aksjoner for å få forvoldt skade erstattet så langt det står i menneskelig makt å gjøre det, det hører også naturndvendig inn under våre fornemste oppgaver, sammen med andre som er på linje med oss, å veite ut giftbakkene blant vår ungdom, tre støttende til med utrenskningen av de partipolitikere som setter partiloppdelingen over fellesskapet, sette alt inn på at matproduksjonen blir gitt prioritet foran alle andre næringer i vårt land, tilråde effektive tiltak til sa-

nering av våre finanser, støtte myndighetene i deres fortvilde anstrengelser med å holde oss fremmede agenter fra livet, åpent og med alle midler være med å gjenreise norsk suverenitet.

Det er ikke vår oppgave å kripe på knærne for rettssvikerne, ikke vår oppgave å skrive og handle som om rettssvikerstatens 100 000 eller 200 000 offere skal tiltuskes Inngang gjennom samfunnets baktrappe som halve forbrytere. En stat som ikke vil bygge på sannhet og rett er ikke to sure sild verdt. Alle utstøtte tilkommer full æresoppreising.

Hadde ikke «Skolenytt», hadde ikke «8. Mai», hadde ikke «Folk og Land» reist sin veldige aksjon for å rive vårt folk ut av okkupasjonsårenes og etterkrigstidens tvangsforstillinger og løgnpropaganda, ville vår status av 1945 ikke vært til å endre. Ingen vil kunne påstå at regjering og storting, eller andre myndigheter og den øvrige presse — på få hederlige unntagelser nær — har vist noen som helst påtagelig trang til frivillig å gå sannhetens vei til vårt folks beste. Her har «Folk og Land» fortsatt en oppgave å løse som det står respekt av. Sannhets sak er ikke bare vårt mål, det er vårt kraftverk.

Forbundssekretæren orienterer

En kommisjon til å ta seg av tidligere

NS-tjenestemenn?

I Bladets nr. 22 har en «fhv. statstjenestemann» et oppsett under ovenstående tittel, og der han bl. a. etterlyser hva det er gjort for å få tidl. NS-tjenestemenn inn i off. stilling igjen.

Som kjent er det ved flere anledninger — jfr. meddelelser gjennom både «8. Mai» og «Folk og Land» — rettet utførlige og begrunnede henvendelser om forholdet til Stortinget. Spørsmålet har da også ved flere anledninger vært oppe i debatten i Stortinget — jfr. eksempelvis «den brede debatt» i Stortinget den 21. og 22. januar 1952. Fra samtlige partihold ble det den gang gitt uttrykk for at nå måtte de siste stengsler rives og spesielt sentraladministrasjonen stille seg forstående til de «utrenskede» ønsker om å vende tilbake.

Resultatet har ikke svart til de forventninger som både Stortinget og vi måtte ha rett til å stille oss etter de uttalelser som falt. På enkelte hold kan det nok spores en viss grad av imøtekommenhet, men i det store og hele er resultatet nedslående. Det synes fortsatt å medføre riktighet hva en representant uttalte under den førnevnte debatt, nemlig at det så ut som om det nettopp var stat og kommuner som hang mest igjen når det gjaldt gjeninntagelser. Særlig var det vanskelig innen større etater, hvor søknader fra tidligere NS-tjenestemenn skal forelegges etatens nåværende funksjonærer «til uttalelse». Her kommer så mange utenomliggende hensyn inn — ikke minst det nye budstift-

bundets formann og sekretær et ytterligere forsøk i Finansdepartementet — som jo er generalnevneren for alle statstjenestespørsmål. Statsråd Bratteli var syk, men til gjengjeld ble vi mottatt av finansråd Nissen og lønns- og personaldirektør Døhlen. — Også her ble det vist til at man ikke kunne gå inn for generelle linjer, men måtte holde seg til de individuelle avgjørelser.

Resultatene var med andre ord ikke oppmuntrende. Under et påfølgende styremøte ble det vedtatt at sekretariatet allikevel skulle arbeide videre med saken — og derunder også pensjonsspørsmålene — slik at det kunne legges fram en innstilling for kommende landsmøte.

Dette vil nå bli gjort.

I mellomtiden er det som kjent organisert et eget departement for tjeneste- og lønnsproblemer. På bakgrunn av Stortingets holdning vil det være å håpe at dette nye departement vil prøve å se det store sosiale spørsmål som det her gjelder, under en mer velvillig synsvinkel enn de myndigheter man hittil har vendt seg til.

Forbundssekretæren.

Mellom venner

— «Folk og Land» har ofte nyheter som du ikke finner i andre aviser.

— Sett på strøket: Dr. Johan Scharffenberg, høy og rank, våken og gløgg, f. 1869. Meget påpasselig for ikke å bli overkjørt. Men sannelig er 86 år en høy alder!

— Fra Sagene i Oslo: Bokh. Erik Arveschoug har overtatt bokhandelen i Arendalsgt. 12.

Det hører med til Karl Holters store fortjenester

at det var han som innførte saga-lesningen i Kringkastingen. Selv leste han over 50 ganger. Saga-lesningen var et fortreffelig overrissingsanlegg for uttørkede norske sinn. Nå er det NATO som på det nærmeste har overtatt hele vår overrissing. Sagalesningen er ihvertfall skjøvet ut av bildet.

Husmorens gjerning

I forbindelse med Husmorforbundets landsmøte skriver Tønsbergs Blad at noen hver gjør klokt i å høre hva husmødrene har å si. Og ellers skriver bladet blant annet dette:

Hvor hører husmoren til i samfunnsøkonomien? Hun er en selvstendig næringsdrivende! Hun bestemmer selv sin arbeidstid og sin arbeidsoppgave, som hun utfører med sine egne redskaper og på privat initiativ. Ingen driver en friskere konkurranse enn hun. Blir klærne for dyre, så syr hun selv. Faller hermetikken for dyr, så legger hun ned på kjøkkenet. Blir vaskeregningen for høy, så vasker hun selv.

Fordi husmorens gjerning er fri, er den også i en rivende utvikling, og nå er hun i gang med å mekanisere og modernisere ved elektrisitetens hjelp. Derved får hun etter hvert utrettet ennå mer for hver arbeidsdag som går. Det er i sannhet et «arbeidsliv», som ikke levner mange «reserver av arbeidskraft».

Karen Hilma Schøyen

døde 13. juni og ble bisatt den 18. juni på krematoriet i Hamar. Et ualminnelig godt og hjelpsomt menneske er gått bort, og der er umåtelig mange mennesker, som skylder henne stor takknemlighet, ikke alene for gode solskinnsdager i fred og ro, men aller mest i de stormende terror dager i mai 1945, hvor ondskap og vill-ledte folkemasser med støtte av de regjerende og myndigheter i alle stillinger gjorde livet til en tortur for deres motstandere.

Hun åpnet sitt hjem for alle som blott kunne få plass der, og nøyde seg selv med den ringeste plass — bare for å hjelpe andre, for hun hadde et veld av kjærlighet for alle og spesielt for dem som var i nød og trang. Og så hadde hun slikt velsignet godt humør, slagferdig i vanskelige situasjoner og aldri forknytt.

Alt skyldes hennes dype bevissthet om, at man kun lever en gang her på jorden, og da må strø om seg med en usvikelig kjærlighet til alle sine med mennesker.

For 4 måneder siden skrev hun fra det sykeleie, fra hvilket hun ikke trodde at hun skulle reise seg mere, bl. a. følgende:

«Vi må ikke begrense vår kjærlighet til våre jordiske slektninger, men som ringene i vannet la vår kjærlighet strekke seg utad og utover og omfatte flest mulig. Ja, slik har jeg forstått disse lite påaktede ord og forsøkt å leve etter dem og erfaringene har bragt meg usigelig lykke.

Dette med å holde vår bevissthet fri for fiendementaltitet var nok vanskelig for mange, men JESU ORD: «Elsk eders fiender» gjør ingen unntagelse. Vi må selv velge, om vi vil se de andre som våre brødre, søstre, sønner, døtre, mødre eller fedre — uten unntagelse.»

Min datter, datterdatter og to oldebarn står i den største takknemlighetsskjuld til henne for hjem og trygghet i de onde dager, og jeg selv for 10-årig aldri sviktende vennskap.

Hun lever og er bare gått over til høyere tjeneste i LIVETS LAND.

Karl Seeland.

Sokneprest Christie og kirkekampen

Etter hans artikkel i Morgenbladet 2. juni 1955

Kirken og

Hva gjør det

over leilighetskapet, sette inn på at matproduksjonen blir gitt prioritet for alle andre næringer i vårt land, tilråde effektive tiltak til sa-

«Folk og Land» fortsatt en oppgave å løse som det står respekt av. Sannhets sak er ikke bare vårt mål, det er vårt kraftverk.

Kirken og arbeiderne

Morgenposten er av den mening at det er grunn til å tro at ingen kan bli bedre bærere av kristendommen i nåtiden enn industritarbeiderne.

Hos dem finnes en reserve av ledig kraft, oppriktighet og freidighet, som kirken av i dag nettopp har behov for. Tanken er ikke så absurd som enkelte kanskje er tilbøyelig til å mene. Kristendommen er tross alt en internasjonal bevegelse i forbrødringens tjeneste, en åndsmakt som går over landegrensene uten sverdslag, et korstog mot alle ødeleggende krefter. I den forbindelse kan også nevnes de enestående anledninger industriarbeideren har til å påvirke andre under utførelsen av sin daglige gjerning.

Det er virkelig en av kirkens store synder i nyere tid at den har stått noe fremmed for arbeidernes kamp. Og det er blitt argumentert litt for billig med at arbeiderbevegelsen er fiendsk innstilt mot kristendommen. Vi kan like gjerne si at det var kirken som først viste en fiendtlig innstilling overfor de undertrykte i samfunnet.

JULI

1

HALVÅRSSKIFTE

Har du gjort din DUGNAD

for Folk og Land?

Hva gjør det om bikkjene bjeffer? Karavanen går videre.

ARABISK ORDTAK

Verre og verre

Fordobling av bilskatten er vedtatt av Stortinget. Dertil kommer 10 prosent tilleggsavgift ved kjøp — også for traktorer. Selv regjeringspartiets bygderepresentanter gikk med på det hele. Dertil skal skatt på varebiler utredes.

En halv sannhet er farligere enn en hel løgn, den siste er lettere å oppdage enn den første, som forklær seg for bedre å kunne bedra.

Valdresbrev

Hr. redaktør!
Hold frem som du stevner, så løsnar nok vår medfødte tregheit
Røn, 18. 6. 55.
Vennlig hilsen.

Olaus Ulven.

Det å tilgi en urettferdighet kan være voldtekt mot retten

igjen når det gjaldt gjeninn- tagelser. Særlig var det vanskelig innen større etater, hvor søknader fra tidligere NS-tjenestemenn skal forelegges etatens nåværende funksjonærer «til uttalelse». Her kommer så mange utenomliggende hensyn inn — ikke minst det rene brødnidd representert ved personlig konkurransefrykt.

Noen ord av den tidl. justisminister Kai Knudsen gjorde at Forbundet trådte i kontakt med ham med sikte på først og fremst å få klarlagt behovet og dernest å få laget en virkelig åpning for mulighetene. Dette ledet til Forbundets oppfordring gjennom «Folk og Land» til interesserte om å melde seg, og i løpet av vinteren 1953/54 kom det inn til Forbundet en lang rekke henvendelser, som så ble bearbejdet i sekretariatet. Statsrådsskiftet bragte noen forstyrrelse i planene, men vi gjorde straks en ny henvendelse til den tiltredende justisminister, Gustav Sjaastad. Først ut i oktober 1954 ble det mulig for Forbundets formann og sekretær å få en personlig konferanse med statsråden. Det ble fra vår side framholdt ønskeligheten av at regjeringen i samsvar med Stortingets forutsetninger tok ansettelses spørsmålet opp til løsning og at det i den anledning ble satt ned et utvalg som kunne ta seg av saken på det offentlige vegne. Svaret var dessverre negativt. Noe opptak i regjeringen kunne statsråden ikke ta. Enhver fikk søke individuelt, og avgjørelsene måtte også bli individuelle innen de enkelte etater. Innen de etater som hørte under Justisdepartementet, kunne statsråden straks meddele at det ville være nytteløst for tidligere NS-medlemmer å melde sig.

I desbr. 1954 gjorde For-

nyheter som du ikke finner i andre aviser.

— Sett på strøket: Dr. Johan Scharffenberg, høy og rank, våken og gløgg, f. 1869. Meget påpasselig for ikke å bli overkjørt. Men sannelig er 86 år en høy alder!

— Fra Sagene i Oslo: Bokh. Erik Arveschoug har overtatt bokhandelen i Arendalsgt. 12. Han er med andre ord blant «Folk og Land»s nærmeste naboer. Et greit sted å bestille sine bøker.

— Frantz Hegg, Lier, torgførte 18. juni på Grønlands torg i Oslo Torsteinseplet, like friske og mer aromafylte enn selv den lekreste Australia- og Californiafrukt. Dette er et nytt bevis på at hvis en holder seg til lagringsdyktige sorter er norsk frukt tipptopp. Nevnte parti var svøpt i krepp-papir tilsatt vegetabiliske oljer. Lier Fruktlager hadde stått for lagringen.

— Redaktør Johan Tvelte arbeider som sekretær for Agder Skogelag, Kristiansand. Dertil skriver han på bygdebok for Landvik, Aust-Agder.

— Anatole France har engang sagt at man skal ikke tale ondt om lidenskapene. Alt hva der gjøres av stort på denne jord gjøres ved dem.

— En god barnebok er kommet hos Aschehoug, vi sikter til «Jeg har en hage».

— Vi er blitt spurt om Håkon Meyers adresse i Stockholm. Det er Kocksgatan 40.

— Landbrukskandidat, bonde P. Grinde og frue deltok i det store bondestevne i Stavanger. Grinde driver Koksveien gård, Tingvoll.

— Mørejarlen Erling Kvadsheim, nå bosatt i Orknøyt, 50, Stavanger, har nyss vært på en rask Oslo-tur. Han rakk også innom Lier, hvor en av hans sønner, dr. Hans Kvadsheim, er overlege på asyl.

— Det er meget av skjult og åpenbar hunger i vår samtid, hunger etter bedre forståelse mellom alle folkeslag.

— De nye skattebestemmelser skjerper i betydelig grad adgangen til forhåndstrekk.

— Per Dahlen og frue befinner seg vel i Egypt. Parets adresse er Norwegian Viseconsul, Port Said.

— Hallingdal har hatt besøk av japanske jordbruksfolk, som har studert forholdene i dalen. Noe av det de lovprioste mest var spekemat de fikk. Alle gjestene tok grådig til seg av middagen på

Forts. side 3

Sokneprest Christie og kirkekampen

Etter hans artikkel i Morgenbladet 7. juni 1955

I Morgenbladets tilleggshefte for 7. juni i år har sokneprest H. C. Christie en artikkel om kirken i de siste 50 år. Bl. annet nevner han kirkekampen, som han sier var-

te fra 1940 til 45, og skriver: «Det gjaldt dengang for det første statsmyndighetenes inngrep i kirkenes forkynnelse og for det annet dens inngrep på det moralske og kristelige

grunnlag for oppdragelsen av barn og ungdom. Disse to sett av saken utspilte seg samtidig og var de to saker, som direkte førte til brudd.»
Bruddet kom 1. påskedag

Forts. side 3

Noreg i Skåne

Gløtt inn i villa «Rosenlund». Fra v. fru Ebba Tveiten, Hallvard Tveiten og fru Ingrid Herseth-Mathisen.

Så vidt vi veit at Hallvard Tveiten den første norske dikter som for godt har slått seg ned på svensk jord.

Etter at han satte foten i «Rosenlund» i Torrlåsa socken i Skåne var denne moderne villa ikke lenger alene et hjem for lærerinnen ved Gryttinge skole, den ble også et dikterhjem.

Nå kan en jo spørre om ikke Skånes endeløse sletter i leng-

den kan virke som en demper på hans dikteriske åre og trivsel for øvrig. — Så langt øyet kan nå er Skåne et mektig hav av dyrket, fruktbar jord, vidt forskjellig fra fjell-Noreg, hav-Noreg og skog-Noreg, som han har lagt armen rundt og diktet om i sitt store nasjonalepos «Tjod og sjel» (Folk og sjel) — sterkere enn noen annen norsk dikter har gjort det før ham.

Faktum er at Hallvard Tveiten til en viss grad har det på samme måte i Sverige som tegneren og forfatteren Gösta af Gejerstam hadde det i Norge.

Gösta af Gejerstam slo seg ned innerst inne i en trang vestlandsfjord, hvor han festet sine inntrykk fra fiskerens og bondens liv på papiret. Det ble en bok år om annet, med illustrasjoner av forfatteren selv.

Forts. side 4

Stortinget gravla den geniale Rieberplan

Med 77 mot 62 stemmer har Stortinget forkastet forslaget om at regjeringen skal arbeide videre med Rieberplanen for Bergensbanens forkortelse. Dette betyr at denne storstilte plan som tar sikte på å stille 210 millioner kr. til statens disposisjon for en hurtig gjennomføring av elektrifisering og ombygning av Bergensbanen blir skrinlagt.

Klaksviksaken inn i ny fase

Den danske legeforenings dumhet koster fortsatt den danske stat store utlegg

Klaksvik-saken har denne uke gått inn i en ny fase, idet landsdommer Theodor Gjerulf er kommet fra Færøyene til København med tre tykke mapper «forhør». Fem kriminalpolitfolk har vært ham behjelpelig, og de har brukt nesten to måneder! Nå er det riksadvokatens tur til å overveie tiltalespørsmålet. Skal tro hva skattebetalerne sier når regningen kommer på bordet?

I neste nr. av Folk og Land: Nærmere omtale av dansken Karl O. Christiansens doktorarbeide

«Landssvigerkriminaliteten»

Det har frydet dansk presse at nevnte avhandling er kommet i trykken. Tenk at der kunne skrives en bok om hvor kriminelle de påstatte landssvigerne i Danmark var. Men saken stiller seg nok helt annerledes. Bak den prangende tittel skjuler der seg et fremragende kampskrift for vår sak, får vi opplyst i bladet «Revision». Det viser seg at dagspressens anmeldere bare har stolt på tittelen og frekt nyttet den til ny løgnpropaganda.

Dugnad for avisen vår

Hvem kom først inn med utfyllt blankett til «Folk og Land»s offensivarkiv? Helge Slettebø, Egersund, ble nr. 1, Magne Finstad, Øvre Rendal nr. 2 og Eilev Trahaug, Oslo, nr. 3. Kampen går videre! Bruk blanketten i forrige nummer.

Sokneprest Christie og

Forts. fra side 2

1943. Allikevel påstår soknepresten at kirkekampen varte fra 1940. Det var ingen som merket noe til det. Tvertimot kan vel biskop Berggravs rundskriv av 3. september og 27. oktober tydes helt annerledes enn kamp. I det hele kan sokneprestens ovenfor siterede påstand misforstås. — Statsmaktene gjorde ikke noe inngrep i forkynnelsens art. Enhver kunne fritt forkynne evangeliet. Statsmaktene fordret heller aldri noen lojalitetserklæring av forkynnerne. Dr. teol. Boman skriver da også i «Vårt Land» den 1. mars 1953:

«Den kirkelige svakhet som er lagt for dagen etter krigen må i første rekke skyldes egen svikt, og dette henger sammen med at kirkens holdning ikke var ren kristelig begrunnet.»

Og sokneprest Rollnes skriver i Aftenposten for 4. februar 1953:

«Den midlertidige kirkeledelsen kunne overhodet ikke anerkjenne som lovlig styremyndighet etter norsk kirkerett og er da heller ikke blitt anerkjent som sådan.»

Sokneprest Christies uttrykk: «— inngrep i forkynnelsen» er mildest talt ikke sant. Det som skjedde i Trondheim var en kompetansestrid mellom statsmaktene og kirken. Slik strid har forekommet før. Domprosten hadde tillyst sin gudstjeneste til bestemt tid. Statsmaktene ønsket den samme tid til en nasjonal messe. Prosten ville ikke gjøre noen forandring og hadde sine grunner for det.

ken og henviste presten til et litt senere tidspunkt. Og så ble det tumult og uhygge og demonstrasjon — noe enhver må dypt beklage. Men noe inngrep i den kristne forkynnelsen var det ikke. Rett skal være rett.

Den annen påstand om anngrep på det moralske og kristelige grunnlag for oppdragelse av barn og ungdom er neppe heller det rette uttrykk. Ungdomstjenesten tok ikke sikte på noe inngrep i så måte. Tvertimot. Ved ungdomsforlegningene ble det holdt andakt og forlegningene marsjerte ofte til nærmeste kirkes gudstjeneste.

Hvorfor ikke fremstille saken slik som den virkelig var? Hvorfor vedstår ikke soknepresten seg at hele kirkekampen var en politisk aksjon — en motstandsbevegelse og at kirken gikk aktivt inn for en styrkning av statsstyrelsen og for å gjøre det vanskelig for okkupanten? Var det ikke det kirken gjorde?

Eller har soknepresten innerst inne en følelse av at dette ikke kan sies, fordi en slik politisk aksjon ikke egentlig er en kirkes gjerning? Er det en erkjennelse av at andre prester, som ikke nedla sine embeter, kunne ha kirkelige og kristelige grunner for det?

Ja — det må en uvilkarlig spørre om.

I den forbindelse kan biskop Berggrav siteres. Under det lutherske verdensforbunds møte i Hannover 29. juli 1952 fastslo biskopen:

staten. Kirkens oppgave er å forkynne evangeliet og eventuelt lide for evangeliets skyld. Kirken kan ikke gjøre opprør — selv ikke mot tyranner.»

Det kan tenkes, hr. sokneprest, at de prester som ikke nedla sine embeter, holdt seg til dette lutherske prinsipp. Vi har det også i våre bekjennelsesskrifter.

Og en ting til: Mange av de ikke-nedleggende prester gjorde en stor innsats for folk og kirke. Kanskje en enkelt av dem ved sin fasthet i nasjonale saker og sin kjærlighet til kirken, med fare for egen sikkerhet, reddet mange nordmenns liv. Jeg kan fortelle Dem om det.

Tenk om de som ble i sine embeter følte seg bundet til det av sin samvittighet og sin lutherske kirkeoppfatning?

Er det ikke da ganske rimelig at disse prester ikke kan forstå en kirke som er med på og forsvarer f. eks. «Folkedommen» og det brev biskopene, etter frigjøringen, sendte de prestene som ikke nedla?

Disse kan heller ikke forstå at de har gjort seg fortjent til hele folkets forakt, til embets fortapelse. De kan ikke forstå hvorfor ikke hele den norske kirke gikk inn med sin uforbeholdne takk til Gud for sin frihet. At de ikke sa til sine embetsbrødre: «Dere så det annerledes enn oss. Vi har alle gjort feil. La oss gjøre bot, så hele folket kan kjenne at vi er kristne brødre.»

Jeg tror det er dette dr. teol. Boman har i tanker når

Vår kjære far, bestefar, svigerfar, bror, svoger og onkel

Peder Aalseth

døde plutselig fra oss i dag.

Snertingdal 16/6 55.

Bernt Ingeborg Simen
Marit Carl Georg Marit
Upwall Kirsten
Kari

Hobbybok av rang

Vi skaffer omgående det vakre lille hefte «Nu broderer vi litt», inneholdende ukjente sting, ved Tante Dora. Pris kr. 3.— fritt tilsendt. Brodering skaper hvile i sinnet og skjønnhet i hjemmet.

Folk og Lands eksp.

Har De lest?

HÅKON MEYER

Et annet syn

Boken om rettsoppgjøret, dets juridiske og folkerettslige side, rettsoppgjøret som menneskelig opplevelse og de verdenspolitiske følger av den annen verdenskrig. Med forord av professor dr. jur. Kr. Andersen.

Borgmester Erik Beudz (Stockholmstidningen) skrev:

«Boken kommer att bli banbrytande och det är en kulturgärning att publicera den. Den är skriven i en elegant, intresseväckande och värdig stil. Den är så långt det överhuvud taget är möjligt saklig objektiv och måttfull.»

Føres gjennom alle bokhandlere.

Det gjelder din ære

Fra Forbundet

Hvis du står til rest med medlemskontingenten for 1955 — vær da vennlig å innsende denne til giro 15028 snarest. Yt hjelp til selvhjelp i det avgjørende år 1955.

Forbundskassereren.

ELEKTROMOTORER

enfase 1/4 hk kr. 150.—, 1/3 hk 175.—, 1/2 hk 235.—. Spesialitet 1/4 hk.

Grimmermotor 1-fase m. bryter og motorvern, kulelager kr. 180.—.

5 hk Grimmer 3-fase, mantelkjølt, tett kapslet, kulelager, kr. 550.—, andre motorer i alle størrelser.

Eneimportør i Norge for Grimmer motorer.

E. PAROW, Melhus, telf. 250. (B)

SERVIS OG SCHEROF,

domonstr. vaskemaskiner, redusert pris, brukte feilfrie innbyttmaskiner ca. halv pris. Forlang prislister.

E. PAROW, Melhus, tlf. 250. (B)

Annelise Parow

TANNINNETNING
Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

i Neberggt. 15 - Oslo
hvis du vil stå på en god fot

MJØNVALD KAFE

Brandbu, Hadeland
anbefales

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Dugnad for

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

avisen vår

Hvem kom først inn med utfyllt blankett til «Folk og Land»s offensivarkiv? Helge Slettebø, Egersund, ble nr. 1, Magne Finstad, Øvre Rendal, nr. 2 og Eilev Trahaug, Oslo, nr. 3. Kampen går videre! Bruk blanketten i forrige nummer.

ARNE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 - 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros. Vår spesialitet er nysaltet torskefilet, leveres i ca. 45 kilos kasser. Kan også leveres til private med tillegg av omsetningsavgift.

— EGET KJØLE- OG DYPFRYSNINGSANLEGG —

Alle gode venner av Folk og Land

vil framgang for vårt blad. Gjør også du din dugnad. Send inn blanketten i for. nr. i utfylt stand. Gjør det innen 24 timer, det er godt å ha det unnagjort!

Dører, vinduer og trapper

Innredning for kjøkken, kontor og butikker. Innhent tilbud fra

H. CHRISTIANSENS SNEKKERIFABRIKK,
Holtv. 15, Kongsvinger, telf. 4270.

Malerarbeide utføres

LUDVIG STENSVOLDS MALERFORRETNING,
telf. 29 936, Trondheim

Kjøp og salg av trelast

ERLING OKKENHAUG

trelastagentur, Trondheim.

Telf. 20 884.

FOLK og LAND

søker unge og våkne kontakter i bygd og by. Like meget søker vi de eldres rike erfaring. La oss alle være med å bygge med bot som duger.

sestrid mellom statsmaktene og kirken. Slik strid har forekommet før. Domprosten hadde tillyst sin gudstjeneste til bestemt tid. Statsmaktene ønsket den samme tid til en nasjonal messe. Prosten ville ikke gjøre noen forandring og hadde sine grunner for det. Da benyttet statsmakten sin juridiske rett til å bruke kir-

kirkelige og kristelige grunner for det?

Ja — det må en uvilkårlig spørre om.

I den forbindelse kan biskop Berggrav siteres. Under det lutherske verdensforbunds møte i Hannover 29. juli 1952 fastslo biskopen:

«Kirken — som kirke — kan ikke gripe inn likeoverfor

Gud for sin frihet. At de ikke sa til sine embetsbrødre: «Dere så det annerledes enn oss. Vi har alle gjort feil. La oss gjøre bot, så hele folket kan kjenne at vi er kristne brødre.»

Jeg tror det er dette dr. teol. Boman har i tanker når han skriver om kirkens «egen svikt». **Levis.**

full.»

Føres gjennom alle bokhandlere.

Det gjelder din ære

Slå ring om «Folk og Land», det eneste organ i Norge som søker å ivareta dine interesser. «Folk og Land» er et blad for frie velgere.

Gårdbrukere

«NORLETT» hjulganger for hest ell. traktor.

«NORLETT» forstillinger. Løse aksler.

Fra lager ell. direkte fra fabrikk.

Vi sender over hele landet.

H. SNAPRUD & CO.

KONGSBERG
MASKINER - REDSKAPER
Tlf. 835 - 248.

Våre

annonsespalter

er din spesielle medarbeider — når som helst du selv ønsker det.

«Folk og Land».

Reiseskrivemaskiner

Optima Plana kr. 485.—
Optima Elite » 515.—
Rheinmetall » 585.—

Avbetaling om ønskes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

Telef. 44 43 33

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Stensilering - avskrivning - oversettelse.

Spesialitet: Tysk.

Sekretær-Service

Teatergt. 3 - Tlf. 33 20 01

Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere

Sekretariatet

Boks 1407, Oslo, Postgltro 180 70

R. Gjessing

Urmaker

D r a m m e n

Tlf. 25 07

Det er vel fint!

Selv med den minste annonse bringer vi deg i kontakt med et stort og kjøpedyktig publikum.

FOLK OG LAND

Pålitelig butikkdame

helst i satt alder, til baker og delikatesseforretning. Fast stilling. Gode forhold. Innen Oslo, men likevel «på landet». Eksp. anv.

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgironr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo

Alvorlig arbeidsledighet i sikte

Ved utgangen av januar 1956 vil antallet av arbeidsledige i Nordland fylke sannsynligvis være kommet opp i

1500 fler enn ved utgangen av januar i år, hevder arbeidsdirektør Gunnar Bråthen. — Hvis den registrerte ledighe-

ten i Nordland på det nevnte tidspunkt kan holdes på ca. 5000, må man være fornøyd, legger han til.

MELLOM VENNER

Forts. fra side 2

Lien jordbruksskole, som besto av spekeskinke, -pølse, eggerøre og ertesuppe. En slik kost hadde ingen av dem spist før.

— Drømmen om eget hus fører i mange tilfeller til at folk bor seg ihjel, etter at huset er bygget ferdig til dagens priser.

— Tre bondegutter fra USA kommer i sommer hertil for å arbeide på norske gårder. De hører hjemme i Midt-Vesten. Er undervels med lasteskip fra Quebec og ventes til Oslo 3. juli.

— Ved landdagsvalget i Rheinland-Pfalz fikk «De gode tyskeres liste» 3092 stemmer av 1,6 millioner. En liste for selvskrytende «Gode nordmenn» ville vel hos oss oppnå omtrent det samme.

— Representanter for giftbakkpressen er innkalt som vitner for

det amerikanske senats Kefauver-komite, som undersøker årsaken til ungdomskriminaliteten.

— Redaktør Thorvald Aadahl holdt nylig på et bydelagsstevne i Eidsberg en utmerket tale om Georg Stang, mannen som muliggjorde frigjøringen 1905. Taleren siterte herunder professor Wilhelm Keilhau vurdering av Stang, helt på linje med sitt eget syn. Disse to prektige menn, Stang og Keilhau, har også to prektige sønner, Kåre Stang og Kåre Keilhau. Begge var NS, Stang endog frontkjemper.

— Ungdomsskolene skal nå prøve seg med to-årige kurs. Med sikte på bedre forberedelse til lærerskole, sosialskole, sykepleierskole o.s.v.. «Det er godt og vel med alle disse skulane», sa en gang Marta Lydvo på Voss, — «det er berre det at ingen av del

lærer ungdomen å koma heimatt.»

— Lærerinne frk. Ellen Haugset, Oslo., forteller etter en hyggelig kveldstur opp langs Tyrifjorden til Sundvollen: Mitt reiseselskap og jeg hadde en stor overraskelse undervels, og det var Erik Eriksens nye bevertningssted «Tyrifjordesrestauranten». Et utmerket sted i naturskjønne omgivelser. E. E. er sønn av avdøde redaktør Eriksen på Eidsvoll, og fikk sin første utdannelse i faget ved Viktoria Hotell, Stavanger, siden har han hatt flere års hotellpraksis i Oslo.

— Frontkjemper Tjøstolv Molland, Vegårdshel, driver i harde taket med motorsag og skogsarbeide. Kan også hilse fra hans frue, Solveig, f. Jeppesen. Parets arveprins er nå tre år.

— Ærlig fortjent: Redaktør Dagny Bjørnaraa har fått Husmorforbundets æresnål.

— Tidl. ekspedisjonssjef Sigmund Feyling og fru Betsy Feyling arbeider begge i en iskremfabrikk i Oslo. Hipp hipp hurra for vårt makeløst innrettede samfunnssystem, som bruker høyt utdannede akademikere til samlebandsarbeide.

— Nye domkirker bygges ikke i Norge, men likevel har vi plutselig fått flere nye domkirker. Litt mer maling og utstyr, hokus pokus, værsgod, ny domkirke! Det lukter forhenverende, erkebiskop.

Karl Holter 70 år

Følgende bøker kan skaffes:

FRONTKJEMPERE kr. 12.

TERKEL

(Framhald av Skinnbrevet og Kleivdøler) kr. 12.00.

I VEIDESKOG. Jakthistorier, innb. kr. 10.00.

Ved innsendelse av beløpet sendes bøkene portofritt.

STORE BJØRN FORLAG

Amodt på Modum

FOLK OG LAND

Hvem trakk Norge inn i krigen?

«Fremtiden», Drammen, 8. april 1940, gir svaret

Det er merkelig hvordan mange aviser og skribenter fremdeles har det travelt med ensidig å kaste skylden på tyskerne for okkupasjonen av Norge i 1940. Det ser ut som om det er en planmessig aksjon for å få folk til å glemme alt som etter krigen fra engelsk og fransk side er kommet fram om okkupasjonens forhistorie. Glemte og gjemte skal også den provokatoriske mineutlegging den 8. april være.

Men hvordan var reaksjonen her hjemme, før det ble gjort alt mulig for å røklegge hva der egentlig var foregått, og før London, radio ved sin propaganda fikk gitt folk trolldom i øyet?

Vi lar «Fremtiden», Drammen, det velkjente organ for A-partiet, komme til orde. Den 8. april 1940 har avisen en stor overskrift på første side over 7 spalter:

«England trekker Norge med i blokadekrigen».

Bladet bringer så melding om mineutleggingen ved franske og engelske krigsskip og utdrag av den britiske noten om kystsperringen. Redaksjonelt skriver det så bl. a.:

«Ytterst alvorlig for oss er utleggingen av engelske miner i norsk farvann. Det betyr at England har trukket Norge med i sin blokade mot Tyskland.» (Uthevselene gjort her).

Om hensikten med mineutleggingen skriver bladet videre:

«Antagelig er det særlig malmen man vil stanse. Men den kan Tyskland få over Sverige og Østersjøen så snart bare isen går opp. Er det malmen det gjelder,

så er hele blokaden et offer til skriket i England og Frankrike, som jo har tillagt disse malmforsendelser en rent fantastisk betydning.

Og vil England respektere den handelsavtale vi nettopp har fått med det, så skal Tyskland fortsatt ha så stor interesse av at denne handel opprettholdes, at vi må kunne gå ut fra at Tyskland ikke vil gå til drastiske skritt mot oss for å hevne det engelske overgrep.

Ulovligheten av den engelske blokade er det unødig å diskutere. Den innrømmes da også i noten. Men engelskmennene skylder på de tyske overgrep. Og de kan heller ikke bortforklares. — Men det meningsløse og urettferdige er, at både de tyske og engelske brudd på folkeretten skal gå ut over uskyldig tredjemann.»

I et flyveblad 8. april skriver «Fremtiden»:

«Det verste er hendt. Norge er i krig. Tyske tropper har gjort landgang og besatt en rekke byer etter kamp. Det neste man kan vente er at engelskmennene vil komme og forsøke å kaste tyskerne ut, og dermed er Norge slagmark. Det ufattelige er bare at tyskerne kunne gjennomføre denne besettelse, som omfatter både Danmark og store deler av Norge, uten at engelskmennene, som jo framprovoserte begivenheten (uthevet her), gjorde noe for å hindre det.»

De tanker og følelser som så spontant kom til uttrykk i «Fremtiden», kan underskrives

Noreg i Skåne

Forts. fra side 2

Gejerstam kunne neppe tenke seg å eksistere andre steder enn i Norge. At Hallvard Tveiten aldri vil slå seg til ro andre steder enn i Skåne er like sikkert.

Tveiten møtte sin skjebne i den skånske fé, lærerinnen, frøken Ebba Liljeroth, datter av «øverste skogförvaltaren» på Trolleholm slott. Og hun ble virkelig den gode féen i hans liv, «duktig, lugn och älsklig».

Hun elsker «hemorten», sin 88

~~~~~

av enhver av oss som ble rammet av «rettsoppgjøret». Det var mange som gikk inn i NS på grunn av den harme de følte overfor de vestalliertes lumpne strek mot vårt land. Og de har fått støtte i denne sin oppfatning i det som senere er opplyst i skrifter som er utkommet etter krigen. Man behøver bare å nevne Lord Hankeys bok for eksempel. Enn om de som «dømte» oss etter 1945, tok for seg hans bok «Handlet vi rett?». Enn om de leste sidene 88—92 og 100—112? Det kunne være fristende å ta med noen sitater fra disse sidene her, men spalteplassen er vel nok så begrenset. Og de som mest kunne trenge det, blander øynene og lukker ørene for det som kan tale til vårt forsvar, til å forklare vårt syn på det som hendte i 1940, et syn som ikke engang «Fremtiden» var fremmed for da det i øyeblikkets harme skrev de sitater som er anført ovenfor.

SPECTATOR.

årige mor, bøkeskogene og Ringsjøen, som er Skånes største innsjø, og det store svart-hvite Skånefeet.

Som Danmark er Skåne et yndig land, og Ebba bærer da også preg av det i sinn og skinn. — Og like så meget som Tveiten er «förtjust» i Skåne, er Ebba det i Norge.

Ferieturer til «Nårje» er en opplevelse. Vegardsvatn og skaldens barndomshjem Selås i Vegardshel er noe av det vakreste hun har «skådat» i hele sitt liv.

Men Tveiten dyrker ikke tegnekunsten som Gösta af Gejerstam, det er musikken som er hans store hobby. — Instrumentene er piano og sither, og hans egen stemme, baryton. Han har satt musikk til en rekke av sine dikt, bl. a. Solrunasongane. Det var også en av disse seriøse perler som rev norske bilturister ut av sine skånske betraktninger og fikk dem til å stanse på vei til Trolleholm og Lund, hvor Domkirken er den store attraksjon. Det var i pinsen. Herskapet på «Rosenlund» hadde nettopp «bjudning» (selskap), vin-

!

Representanter for verdens «radikale venstreungdom» har på møte i København fordømt rasepolitikken i Sør-Afrika. Det høres så enkelt. Men ikke møtedeltagere burde prøve boernes levekår på kroppen noen år før de opptrer med sin allvitenskap.

Hamarbispens . . . . .

Forts. fra side 1

Som ung teolog søkte han Røst sognekall, som bisp har han gått Hallesby under øynene i spørsmålet om den evige fortapelse, han la seg ut med isfronten ved sitt benådningsbrev. Ved disse og andre anledninger har representanter fra ufeilbarlighetsens skoddegrå falanks stått frem og med patos forkynt at nå har Schjelderup gjort en feil, muligens en dumhet. Feil og dumheter? Over Schjelderup er der slike dimensjoner at han kan tillate seg adskillige feil og dum-

Taus, standardisert skjorteknapp og rød postsparebok vitner om bevisvanskeligheter i Engelshussaken?

Av sakfører Alexander Lange

Eldsivatings dom på ti år overfor Finn Engelshus for drapet på Amanda Brun er dagens samtaleemne i Norge. Den menige mann forstår ikke dommen. Bortsett fra de politiske saker — «landssvik»-komplekset og spiondommen over Asbjørn Sunde — er det visstnok den alminnelige (og riktige) oppfatning at norsk rett stiller meget store krav til påtalemyndighetens bevisførsel i straffesaker som garanti mot en vilkårlighet som er farligere for samfunnet enn at en skyldig skulle gå fri, fordi ikke aktor greier å legge frem overbevisende beviser mot ham.

Det er ikke tvil om at Engelshusdommen i en årrekke kanskje kommer til å beskjevte den offentlige samvittighet, hvis da denne ikke er avgått ved døden. Tausheten i pressen om dommen virker unektelig noe påfallende.

Sakens poeng er ikke politiets, statsadvokat Dorenfeldts og vi andres større eller mindre overbevisning om Finn Engelshus' skyld — eller om lagrettedlemmens mulige antipati mot den livsførsel som saken avdekket.

Spørsmålet er jo dette: Kan man uten å gjøre vondt verre kjenne Engelshus skyldig og gi ham ti års fengsel, for eksempel på basis av at den i nærheten av liket fun-

ne skjorteknapp (som det visstnok er fabrikkert ca. 33 millioner av) av de sakkyn-dige antas å være revet løs fra en likeledes standard-skjorte, tilhørende Engelshus? Etter hva det er opplyst for undertegnede skal lagmannen ha gjort en merkelig gestus i saken ved spesielt å vise lagretten en rød postsparebankbok, som Engelshus angivelig skulle ha vist Amanda Brun på en kafe.

(På kyndig hold i politiet er uttalt tvil om at dommen kunne bli fellende på grunn av bevisets stilling.)

Betegner Engelshus-saken en markert slappelse av kravet til bevisene i straffesaker for alle de momenter som betinger tiltaltes straffeskyld — må føres av anklageren? Hvor dette bevis er utilstrekkelig til å frembringe en bestemt overbevisning hos dommeren i den ene eller annen retning, må resultatet bli frifinnelse — «in dubio pro reo». Tvil skal komme tiltalte til gode.

I denne sak talte aktor meget om de «tause vitner», om skjorteknapp, kloringsmerker etc. Skjedde dette fordi de mange talende vitner ikke lot seg bygge overbevisende på til fellelse?

Er Engelshusdommen et pålitelig symptom på at nivået i norske rettssaler er senket?

Tore Bergstøl . . . . .

Forts. fra side 1

og krava med, for det vart konkurranse om elevane, og nå er det så ille at elevane må kjøpast sa-

Då vert eit halvt hundrad år ei drjug økt.

— Kva er det som har gjeve deg den største arbeids-

Tore Bergstøl . . .

Forts. fra side 1

og krava med, for det vart konkurranse om elevane, og nå er det så ille at elevane må kjøpast saman med høge stipend. Dette skaper sjølsagt store vanskar i arbeidet. Om internata heitte det at dei skulle gjera skulane til ein heim for ungdomen, og det kunne han bli så lenge det var fullvaksne ungdomar som samlast på skulane, men då aldersgrensa og krava måtte setjast ned då vart internata ein anstalt med strenge ordensreglar og oppsyn. Det høver ikkje for ungdom som er på overgangen frå barneår til ungdomsår å samlast saman i store anstaltar. Ennå høver dei allerbest i den heimen der dei er vaksne opp. Dei kan nok gå på skular, men dei skal ikkje tas bort ifrå heimen. Og er det noko som slit hardt på ein ungdomsskulelærer, så er det internatet. Eg har snakka med mange ungdomsskulelærarar som har gjort den røynsla.

— Du har alt i alt hatt eit rikt arbeidsliv?

— Det kan eg trygt seia, både i skulen, i bygda, i verkstad og smie, og på kontoret. Men året har 365 dagar, og kvar dag er på 14-15 timar.

Hvem har ansvaret

for den fordummende ensretting i vår historieundervisning?

Då vert eit halvt hundrad år ei drjug økt.

— Kva er det som har gjeve deg den største arbeidsgleda?

— Då må eg svara: arbeidet med jord og skog og verktoy. Eg treivst svært godt i skulen så lenge eg arbeide der. Men arbeidet med jorda og i skogen er liksom noko heilt anna, for der er du med i det grunnleggjande arbeidet for mennesketilværet. Du blir ein medarbeidar i det evige skaparverket. Om eg nå kjem ihug dei to tri bøker eg har skrive og alt anna som eg har vore med på, så gjev ikkje det på langt nær den djupe glede som vølingsarbeidet med hus og jord og skog. Ja bare ei vedlån som ein har raska saman i skogen, kan gje ei varm og hell glede.

— Korleis brukte du 70 årsdagen din sist vinter?

— Eg låg i skogen på arbeid, så eg høgtida dagen min på tømmerlasset..

Tore Bergstøl er f. i Vigmostad 14. 12. 1884. Gjekk ungdomsskule, sidan. Kristiansands lærarskule, eks. 1912. Lærer 2 år i Konsmo, 3 år i Søgne. 1911—1912 lærer på Buskeruds folkehøgskule. Måtte ha betre lønt arbeid, tok post ved Borgå framh.skule i Austfold. Hadde fyrste året der 13 elevar, andre året 19, tridje året 31, fjerde året 41 og den hausten han slutta var det innmeldt 51. Hans skulegjerning i Numedal er stutt nemnd ovanfor. Har vore formann i Nore skogeigarlag, stått for tømmerålet i helle Nore, medlem av Buskerud Landbrukslag 16 år, formann i 8 år, medl. representantskapet i Selskapet for Norges Vel. Under dei vanskelege okkupasjonsåra ordførar i Nore.

Forts. fra side 1

Som ung teolog søkte han Røst sognekall, som bisp har han gått Hallesby under øynene i spørsmålet om den evige fortapelse, han la seg ut med isfronten ved sitt benådningsbrev. Ved disse og andre anledninger har representanter fra ufeilbarlighetens skoddegrå falanks stått frem og med patos forkynt at nå har Schjelderup gjort en feil, muligens en dumhet. Feil og dumheter? Over Schjelderup er der slike dimensjoner at han kan tillate seg adskillige feil og dumheter, og ufeilbarlighet er vel noe av det verste han vet.

Fra tid til annen har vi hatt en del ordsqualder omkring vår «åndselite». Jo, vi har en åndselite og førsteplassen i denne elite tilkommer ubestridt Hamar-bispen.

Julen 1947 i Ilseng fangeleir, den tredje julen i fangenskap, mørke og bitre tanker kommer og går, nesten tre år innenfor. Hvordan står det til med de der hjemme, hvor vår plass også denne høytid står tom? «Eder er i dag en frelser født». Tull og tøv!

Så kom Hamar-bispen.

Vi hadde pyntet den dystre spisesalen vår så festlig som mulighetene tillot. Det meste av kortveggen bak talerstolen var opptatt av et kolossalbilde, utført av våre to tegnere, Haakenstad og Wigfors. Bildet viste oss Mesteren som bedrøvet står og ser ut over et mørkdystert landskap med brannlysninger i bakgrunnen, brannruiner, gravkors, lik og ravner. «Dette er den verden jeg kom for å vise veien frem til Guds rike.»

Hva ville bispen tale til oss? Om synd, syndserkjennelse, anger — presteforkynnelse.

Schjelderup ga oss et bilde av Mesteren. Jeg husker i dag ikke en eneste setning, ikke et eneste ord av bispens tale, men det Kristusbilde han skapte i mitt sinn glemmer jeg aldri. Vi så Mesteren der han gikk omkring og gjorde vel, vi så ham sitte på berget i Galilea og uttale det evige og uforgjengelige ord, vi så ham i hans kompromissløse kamp for sannheten, mot løgn og uredelighet, for kjærlighet, mot hat og hevngir, en kamp som førte ham til korset. Han viste oss en Kristus som er for stor til å stenges inne i et bedehus eller i en katedral, for stor til å gjerdes inne i et kristelig parti, men som er villig til å ta opphold i et ulykkelig, søkende menneskesinn med sin ånd, sannhetens og kjærlighetens hellige ånd.

Schjelderup var en av våre mest intelligente og kompromissløse motstandere. Utrettelig angrep han oss i taler og skrifter. For sin overbevisnings skyld ble han satt på Grini. Han kunne hatt grunn til å vende oss ryggen da vi kom i fangenskap, men gjorde det ikke. Han er vel den eneste bisp i dette land som har satt sin fot i en landssvikerleir for å gjøre Ham levende, forståelig og nær. Han som sa om seg selv: «Jeg er veien, sannheten og livet», og «Kom til meg alle som har tungt å bære, jeg vil gi dere hvile!»

Må så Hamar-bispen ha en dyptfølt takk fordi han gikk rundt og gjorde vel mot oss i fangenskapet og mot våre i friheten. Stødt er han i ledning for kjærligheten og barmhjertigheten, må hans ånd og foredømme alltid seire over hatet og hevngiren.

Alfred Dale

kulturelt storløft tok Tveiten for år tilbake med sin nynorske utgave av Norrøne skaldekvad, oversatt fra oldnorsk. Det var et ypperlig arbeid i likhet med hans riksmålsutgave som kom ut noen år tidligere..

Tveiten har dessuten vært konsulent for den danske oversettelse av oldnorske skaldekvad, som nå er under utgivelse.

Hallvard Tveiten er også meget av en naturgransker. Bare de færreste mennesker i dette land kjenner beverens liv og levnet som ham. I 8 år gjorde han nytte for seg som gjetergutt hjemme på Selåsgard, og i disse årene studerte han inngående og på nært hold bjøren, den merkeligste vassdrags-«ingeniør» som vel noensinne er skapt. Selvsagt ble det en bok om beveren — *Bjoreboka*. — Denne er nå under oversettelse og kommer på det svenske bokmarked, muligens allerede til høsten. Dessuten er andre av hans verker under oversettelse til svensk.

Kan det tenkes at Tveiten vil skildre livet på skånske slott og bondegårder i fortid og nåtid i årene som kommer? Nepe. Der-til er han for opptatt med sin egentlige misjon i livet, skaldskapen på den nasjonalkulturelle front.

I «Tjod og sjel» viser han bl. a. hva det norske folk ennå har i eie av gammel, umistelig kultur i alle dens former, samtidig som han retter harde åtak mot utglidningen, mot *ismene* som har gjort seg makabert gjeldende, ikke minst innen kunst og litteratur. — Videre viser han bl. a. hvordan bare «det kvite i mannesjeli», *Gudstroen*, og dermed det gode, kan redde folk og individ fra den hengemyr som umoral, ansvarsløshet og overfladiskhet uvegerlig fører til.

Fjerde og siste bind i dette mektige folkepos, den dramatiske og episke del «Himmel og jord» kommer på Saabys Forlag til høsten.

Men ikke nok med det. Tveiten holder også på med sitt mangeårige kulturhistoriske arbeid «Den norske kulturlina». Hans spesialitet er særlig den titusenårige kulturrepøke før sagatiden, en epoke som htill så å si har vært uutforsket, i hvert fall i sammenheng.

Under «bjudningen», som ikke bare innskrenket seg til en sammenkomst med «mat och dryck», leste en pedagog fra stedets høyere skole et avsnitt fra Starbäckas

mulige antipati mot den livsførsel som saken avdekket.

Spørsmålet er jo dette: Kan man uten å gjøre vondt verre kjenne Engelshus skyldig og gi ham ti års fengsel, for eksempel på basis av at den i nærheten av liket fun-

Heime og ute

Forts. fra side 1

— Gerhardsen vil nå forsøke seg med «aktiv prispolitikk».

— Men grunnskaden, at så få skal produsere mat til så mange, lar han selvfølgelig ligge.

— Stavanger-politiet har tatt i bruk et nytt effektivt våpen:

— Trafikanter på kant med loven blir tilsnakket i høytaler.

— Billy Graham vil be for 4-maktsmøtet 18. juli. Det trengs.

— Arets makrellfiske synes å bli en bitter skuffelse.

— Brevikbrua vil komme på 6 mill. kroner.

— Finnland har en bjør-stamme på 1000 dyr.

— Stein Bugge har slått til lyd for kamp mot sportsdilla.

— Eisenhower er verdens mest bevoktede mann.

— Presidentens livvakt har en times daglig pistolskyting.

— Det nye Tyrkia har alt, fra kameler til jetjagere.

— Hoppesleppet i Sikkilsdalen er utsatt til 1. juli.

— Sjøkrigsskolen skal til Wallemsviken, Bergen.

— Adenauer reiser ikke til Moskva før russerne sier hva de vil.

— Fru Engelhardt er gjenvalgt som formann i Husmorforbundet.

historiske roman Engelbrekt Engelbrektsson, mens en av de norske bilturister presenterte gullkorn av Sivle og Bjørnson. Skalden selv øste av sitt rikholdige repertoire fra Tjod og sjel til eget akkompagnement på sitheren, populært kalt «Fjellharpa». — Alvor og skjemt vekslet inntil han avsluttet den kunstneriske del av programmet med å lese «Johnsen fra Moss», et satirisk dikt, hvori han med smittende humor henger ut til skrekk og advarsel den såkalte ultramoderne «kultur» som rir verden som en mare.

MTB

skjorteknapp, kloringsmerker etc. Skjedde dette fordi de mange talende vitner ikke lot seg bygge overbevisende på til fellelse?

Er Engelshusdommen et pålitelig symptom på at nivået i norske rettssaler er senket? Eller dreier det seg bare om en tilfeldig tvilsom avgjørelse av samme type som i Hetlesaken eller i Nittedalsmordet? Ville en forsvarer av Stang Lunds høye standard og uavhengighet ha bremset på påtalemyndighetens straffeentusiasme? Og derved ha skapt balanse i rettssalen? Ja, utvilsomt. Ville ikke en Stang Lund ha spurt om hvor det var blitt av den dreptes klær og mannen med hornbrillene, som hun var sett sammen med? Hvor foregikk egentlig drapet? Hva med den tyske båten? og så videre.

For en del år siden var det megen tale om folkets rettsbevissthet her i landet. Ville det ikke være av interesse nå å lodde dette oppkomme i anledning Engelshusdommen?

Når sakens utfall utvilsomt har skapt diskusjon og uro på mange hold, var det å håpe at dette vil bli til fremme av rettssikkerhet for den alminnelige mann i Norge.

Oslo 17. juni 1955.

Alexander Lange.

Hvem har ansvaret

for den vanvittige spas å folkeflytte titusener milevidt morgen og kveld, år ut og år inn, fra bygdene og inn til arbeidsstedene i Oslo og andre av våre større byer? Kunne det ikke være en tanke å la folk arbeide hvor de bor?